

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 4. De vnitate Dei. Sitne Deus ita vnus, vt absolutè plures esse
repugnet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

genere perfectionis: cum tale spatium ve-
liunt esse a se, & tamen esse imperfectissi-
mum.

36
Aeternitas
est virtua-
liter tantu
successiva.

Circa quartum, dico quartu aeternita-
tem (vt & quamlibet aliam durationem
rei simultanea, id est, qua totum suum
esse simul habet, non successiue per partes
prioris & posteriores tempore, alias alijs
succedentibus) carere formali successione
qua consistit in fluxu huiusmodi partium si-
bi succedentium: non carere tamen virtua-
li successione, qua in eo consistit, quod
Deus ex infinita p[re]sentia existentia, &
permanentia indefectibilis, aequalitat
tempori infinito, & infinitis eius partibus
ab aeterno & in aeternum sibi succeden-
bus, si tales partes haberet. Atque de se con-
plete potens ad coexistendum adequat ex-
tensionem successiuam infinitam, si daretur.

37
Omnia su
Deo pra
ent. ob
iectiue ab
aeterno, sed
non reali-
ter.

Vnde facile est intelligere quod vltimo
quaesitum fuit, An omnia, etiam futura,
sunt praesentia aeternitati, & Deo ab aeter-
no? Dicendum est enim omnia quae in
quacumque temporis differentia sunt, esse
quidem praesentia, & coexistere aeternitati
diuinae, eidem realiter sumpta, vtpote
simplici & indiuisibili realiter: at non to-
ti formaliter & adequat, secundum om-
nem aequiualentiam & amplitudinem vir-
tualem, quam habet infinitam, secun-
dum quam infinite praecessit omnia quae in
tempore condidit: & secundum eandem
inadequat, modo responderet vni
iuxta existentem, modo alteri succedenti: Si-
cut per totalem amplitudinem virtuales
hic coexistit intimè Petro, illic Paulo,
neutri solum, & adequat ex parte sui,
quasi per alijs intimè coexistat. Quod si
aliquando Patres dicunt omnia esse praes-
entia Deo ab aeterno, & nihil esse futu-
rum respectu illius: intelligendi sunt de
praesentia effectiua, respectu cognitionis
quam a omnibus habet ab aeterno perfe-
ctissimam: at non de physica praesentia,
qua inter alia esse nequit, nisi vtrumque
simul existat. Creaturae autem non exti-
tebant ab aeterno, sed Deus ab aeterno
praextitit, antequam quicquam faceret, vt
loquitur Scriptura Prouerb. 8. Quemad-
modum ergo creaturae ceperunt existere
quando in tempore facta sunt, ita cepe-
runt Deo coexistere; longèque aliter se
habuerunt, quam si ab aeterno producta
fuisent. Quod ita manifestum est, vt mi-
rum sit nonnullos hac de re dubitare.

est multa in eadem acceptione, in qua
ipsum est & dicitur esse vnum. Sic, v. g.
Christus est vnus homo, id est, non multi
homines: mundus est vnus, mundus scilicet,
id est, non multi mundi: aceruus scilicet,
id est, non multi acerui: & sic de alijs. Quo sensu vox, Vnum, supponit
pro ente quod dicitur vnum: & conno-
tat quod non sit multa, eo sensu quo
dicitur vnus. Atque in recto dicit aliquid
positiuum, & in obliquo negationem
quam addit supra ens, vt rectè docet
sanctus Thomas quaest. 11. 1. artic. in Cor-
pore. D. Thomas

Secundo, sumitur frequenter vnum
alio sensu, prout significat negationem
confortij aliorum sub eodem nomine ac-
ratione: & idem est quod vnicum. Quo
modo quicquid non est multa, non est
vnum. Siquidem quilibet homo, v. g. est
vnum primo modo, quia non multa, id est,
non multi homines: at non hoc secundo
sensu, quia non vnicus.

Priori modo vnus, & quicquid aliud
est ens, est vnus; quia est indiuisum
multa, eo sensu quo ipsum est & dicitur
vnum. Estque euidens impossibili-
le quidpiam esse multa, eo sensu & ca-
ratione qua vnum est. Sive sit vnum
simplici vnitatis, quod genus vnitatis per-
fectissimum est, & maxime proprium: si-
ue sit vnum compositionis: aut aggrega-
tione solum. Adde autem sanctus Tho-
mas quaestione 11. artic. 4. Deum hoc ge-
neris vnitatis esse maxime vnum, quia est
maxime ens, & maxime indiuisus. Ens
quidem maxime, quia perfectissimum, & in-
finitum in omni genere perfectionis. Ma-
xime verò indiuisum, quia omnibus modis
simplicissimum.

De secundo genere vnitatis doctrina
eiusdem art. 3. & fidei catholicae, est,
Deum vnicum esse, vt saepius docet Scri-
ptura, Deuteron. 4. Dominus ipse est Deus,
& non est alius praeter eum: & capite 32.
Videte quod ego sim solus, & non sit alius
Deus praeter me. Et Psalmo 8. Tu es Deus
solus: & 1. Corinth. 8. Scimus quia nullus est
Deus, nisi vnus. Idemque modo Catho-
lici omnes certissimum semper habue-
runt, sed & Gentiles Philosophi ferè vni-
uersi, vt ostendit Eugubinus libro 3. de
perenni Philosophia capite 13. & se-
quentibus, post Cyrillum Alexand. lib.
1. contra Iulianum capite 9. & Euse-
bium de preparatione Euangelica libro 11.
capite 9. Adde etiam testimonium totius
ferè orbis, quem ab inani multorum
Deorum religione, ad vniuersi veri Dei
cultum constat fuisse traductum per Apo-
stolos, eorumque successores, magna in-
genitum miraculorum multitudine: qua
nunc quoque non raro ad vniuersi veri
Dei nomen, & interpositionem, va-
rijs in locis fiunt: vt Demonum expul-
siones & corporum obsessis aut possis-

SECTIO IV.

De vnitatis Dei. Sine Deus sit vnus, &
absolue plures esse respugnet?

Vnum dupliciter sumitur. Primum, prout
opponitur multis, id est, quod non

Vnum dup-
pliciter
sumitur.

39.
Deus est
vnicus
vnus.

40.
Probat
vnicus esse
Deum.

Eugub.
Cyrill.
Euseb.

Morbis naturaliter incurabilibus curationes repentinae, & similia: quae si quis neget facta olim fuisse, & adhuc fieri aliquando; non est quod quicquam alijs referentibus credat. Vix enim quicquam aliud tam multorum, & talium testimonio, tam firmis & constantibus proditum est.

Ratio naturalis ad idem confirmandum multiplex est. Ac primo, quod sit aliquid quod ens à se, summum & perfectissimum, est omnino necessarium, & evidenter ostensum disp. 2. Esse verò multa huiusmodi, neque necessarium est, neque probabile. Ergo vnum tantum asserendum est. Non enim debet aliquid asseri sine euidencia, necessitate, aut probabilitate, per meram suspicionem, aut electionem puram. Nam hoc à ratione alienum est, & habet erroris periculum: praesertim verò in admittendo aliquo numine summè amando, colendo, & timendo. Si enim obligationes non sunt temerè, ac sine fundamento admittendae, quantum minus summa obligatio, & summa subiectio? Quod autem non sit necessitas plurium à se existentium, probatur, quia vnicum à se sufficit, quod potest esse adeo perfectum, ut in se colligat aliorum omnium perfectiones, & ceterorum omnium causa sit. Et in contrarium ratio nulla grauis vel probabilis apparet. Deinde si duo essent Dij, vel plures; alter ab altero esset independens, & altero licet inuito ac renitente, necessariò esset, & operaretur quicquid veller. Nam de ratione Dei veri est ut sit independens, & à se. Ac si quis alium superiorem haberet, & ab illo penderet; deberet sine dubio illum pro Deo agnoscere. Iam ergo ut ait Athan. in oratione contra idola, aliquando post initium, *Si concedas, ut nolente altero, alter tamen consistere possit; nequa in ambobus potestas & imbecillitas fuerit. Par quidem in eo potestas, quod alter alterius voluntatem vincat, eo ipso quod altero inuito esse possit. Par item imbecillitas amborum in hoc est, quod nolentibus ipsis, ea quae nolint, eueniant: Siquidem vnus praeter alterius voluntatem existeret, & operaretur quicquid veller. Neque respondeat aliquis nullam fore in Dijs diuersam naturam, & voluntatem, coeternitatem voluntatum & diuersitatem. Nam licet in rebus necessarijs non possent dissidere, id est vitiosas & peruersas habere voluntates: tamen in indifferentibus, quae possunt sine ricio expeti & non expeti, cuiusmodi sunt ea omnia quae à Deo liberè condita sunt, id est, omnia praeter Deum vniuerso contenta, ut abbi ostendimus: Incredibile omnino est eos vel liberè, vel necessariò, semper in vnum & idem consensisse, neque aliter quicquam operari posse. Tertio ad productionem & conseruationem totius vniuersi, ex quo naturaliter Deum*

esse colligimus, non est necessaria Deorum multiplicitas, sed importuna potius & superflua. Ergo non est admittenda. Probo antecedens. Causa enim quae potuit suprema & perfectissima entia producere de nihilo, potuit quoque cetera. Et Deum ad impotentem imaginari, ut concursu aliorum indigeret, vanum est. Contra verò, posita primarum causarum multitudine, sequitur diuersitas voluntatum, & potestatum, & resistentia vel cessio possibilis ex altera parte, quae foret magna imperfectio, atque confusio. Ac negari non potest, quin modus hic regendi mundum sit absurdior, & magis obnoxius dissidio causarum, & interruptioni effectuum. Vnde Iulud Philos. 12. Metaph. in fine: *Non sunt multa principia. Entia nolunt male gubernari. Non est autem bonum multorum principum. Vnus ergo princeps.*

Adde ex Lessio lib. de Prouid. Numinum. 144. magis consentaneum esse, ut sit vna quaedam natura à nullo dependens, in qua tota plenitudo essendi eminenter & vnitè existat, & à qua in reliquis omnes, pro vniuersiuique gradu, & capto, esse descendat: quam ut sint multae naturae quae à nullo dependeant. Vbi enim, inquit, est multitudo specierum, vel indiuiduorum alicuius naturae; ibi quoque est limitatio & imperfectio: cum illa multa sint omnino distincta, nec alterum alterius perfectionem & vim contineat. Vnde fit, ut nullum illorum sit propter se, sed propter aliud, & omnia conspirent & coalescant in vnum, sine quo vni partes vnius integri, quod ex ipsis confurgit. Ut multa corpora constituunt vnum mundum: multi homines, vnam Rempublicam: multi Angeli, vnum regnum Spirituum. At verò id quod est à se, debet esse omnino perfectum, & sibi plane sufficiens, nullius egens consortio. Quia quod est à se, est etiam propter se: & quod caret principio efficiente, caret etiam fine, qui non causat nisi mouendo agens, ac proinde ipsum est sibi finis & Omne bonum: ita ut extra nec consortium, nec auxilium, nec complementum, nec gaudium, nec beatitudinem querere debeat, sed omnia in seipso plenissime habeat. Quare quod est à se, solum vnum esse potest; nempe ipsum est illimitatum & primordiale, per se sufficiens, fons omnis entis & naturae limitatae. Denique causa cur natura diuina multiplicari non possit, praecipua est, excellentissime infinita eius perfectio, quae complecti debet in vnitae simplicissima, quicquid in multiplicitate indiuiduorum concipi possit.

Adde praeterea esse absolute impossibile plures esse Deos. Nam si essent multi Dij, vel solo numero different, vel etiam essentialiter. Neutrum dici potest: ergo &c. Non primum: quia multiplicatio indiuiduorum eiusdem naturae intra eandem speciem, se

Aristot.

42.
Lessius.

Athanaf.

Ester dis.
leasio. vo.
naturatum.43.
sectio.43.
Si essent
plures Dij,
essent in-
fanti.

habet per accidens, quoad tantam vel tantam eorum multitudinem, & quantum est de se potest procedere in infinitum: ut patet in omnibus alijs naturis. Quia enim ratione possunt, id est, non repugnat esse duo vel tria illius individua: ita non repugnat absolute esse quatuor, & centum, & mille, & sic deinceps in infinitum. Cur enim potius sistetur in vno numero finito, quam in altero? & cur natura omnis creatura multiplicabilis numerice erit capax infinita multiplicationis individuorum, non autem diuina? Ergo si plura possunt esse individua natura diuina, possunt esse infinita. Ergo de facto sunt infiniti Dij, quia respectu Dei idem est esse, & posse esse. Est enim ens absolute necessarium, & existens vi sua essentia, ita ut existentia sit de ipsius essentia. Absurdissimum vero est, ac ne quidem in illo Gentilium Polytheorum adhuc asseram, Deos esse infinitos: ergo pariter absurdum est, duos esse Deos, aut plures aliquo finito numero: Ex eo enim sequeretur debere esse infinitos. Confirmatur quia multiplicatio individuorum intra eandem speciem, fit aut propter conseruationem speciei, cuius individua sunt corruptibilia: aut propter limitationem, vnde vnum sit in vno loco v. g. aliud in alio, & plura praesent, quod vnum solum praesentare non posset, habeatque natura in pluribus extensionem, aut inensionem perfectionis, quam in vno habere nequit. At haec omnia repugnant manifeste naturae diuinae, quae necessario est aeterna, & indelectibilis, immensaque & infinita simpliciter in genere entis, id est, contingens omnes omnino perfectiones, formaliter aut eminenter, inquamquamque eo modo quo melius est illam continere.

44.

Atque hinc sequitur, secundum dici non posse, id est, non posse admitti plures Deos differentes essentialiter. Nam si differrent essentialiter, melius eorum esset infinitus simpliciter in genere entis, id est, illimitatus in omni genere perfectionis: quia non contineret differentiam essentialem aliorum Deorum. Vel enim contineret illam formaliter, vel eminenter. Si primum: non differret ab illis essentialiter. Ea enim non differunt essentialiter, quae conueniunt formaliter. Si secundum: ergo contineret in aliquo eminentiori & perfectiori, essetque illius radix & origo, ergo alij essent imperfectiores, ac proinde non infiniti & illimitati in omni genere perfectionis. Ergo alij non essent ens a se. Quia quod est ens a se, est infinitum in genere entis, ut alibi ostendimus. Item alij ab isto acciperent differentiam suae essentiae constitutiuam, eminenter in illo contentam: ac proinde non essent a se. Idemque argumentum fieri potest de differentijs indiuidualibus

plurium Deorum, qui dicerentur solo numero differre. Quare implicat dari plura entia a se, siue essentialiter, siue numero solo diuersa.

Item si essent plures Dij quomodocunque diuersi: vel alter alterius sciret omnia secreta consilia, ipso licet inuito; vel non sciret. Si primum: par in vtroque esset imbecillitas & impotentia occultandi sua consilia: & tamen occultandi potestas, pertinet ad bonum, & dominium quoddam proprietatis naturae intellectualis circa suos actus liberos & cogitationes cordis. Si secundum: par in vtroque esset ignorantia, & impotentia cognoscendi alterius voluntatis secreta. At ignorantia, & impotentia cognoscendi aliquid de se cognoscibile, repugnat enti a se, infinite perfecto in genere intelligendi, & in omni alio genere perfectionis: ergo neuter esset ens a se. Ergo neuter Deus. Ergo tam necesse est Deum vnicum esse, quam Deum esse. Plura de hac veritate fundamentali fidei videri possunt apud Iustinum in Paranesi ad Graecos, Clementem Alexandr. in Protrept. Cyprian. lib. de Idololatriam, Athanas. in oratione contra idola, August. contra Faustum, & in libris de ciuit. aliosque Patres probantes contra Manichaeos, non esse duo prima rerum principia: & contra Tritheitas, tres personas Trinitatis non esse tres Deos: & contra Gentiles, Polytheismum esse penitus impossibilem.

Huic autem veritati non obest mysterium Trinitatis Personarum, reuelatione diuina cognitum. Quia non propterea multiplicatur Veritas, quae in omnibus, & singulis, vna numero est: ideoque omnes & singula sunt vnicus Deus, & vnica causa prima, vnica natura, intelligentia, voluntas, & omnipotentia. Quare ex hac multiplicatae non sequuntur incommoda, superius deducta ex Deorum multitudine. Item essentia continet eminenter proprietates relatiuas personarum, & qualibet persona conuenit formaliter essentiam, eo scilicet modo, quo continere melius est: cumque illa realiter identificatur. Et quatenus est Deus formaliter, est ens a se, illimitatum, & infinitum in omni genere perfectionis. Ad tres illarum proprietates relatiuas, differunt plus quam solo numero, a se inuicem. Plus enim differunt Paternitas a Filiatione diuina, quam differrent duae paternitates ab vnica. Ac denique omnia ratio redditur, cur ultra tres non multiplicentur: quia non possunt esse plures originos ad intra, quum per viam intellectus & voluntatis; quum quaelibet exhaustiua productione persona sibi adequata & perfectissime respondentis; ut in tractatu de Trinitate declaratur.

45.
Si plures
essent Dij,
essent im-
becilles,
aut ignati.

Iustin.
Clement.
Cyprian.
Athanas.
August.

46.
Vnicitati Dei
non obest
trinitas
personarum.